

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

NVE

Opplandskraft DA
Postboks 1098
2605 LILLEHAMMER

Vår dato: **06 MAR 2014**

Vår ref.: NVE 201302217-10 kv/inh

Arkiv: 312/002.DZ

Deres dato: 05.07.2013

Deres ref.: 201300023-4

Saksbehandler:

Ingrid Haug

22 95 94 16, inh@nve.no

Vurdering av konsesjonsplikt for oppgradering av Harpefossen kraftverk i Sør-Fron kommune i Oppland

NVE vedtar at de fremlagte planene om oppgradering av Harpefossen kraftverk ikke berører allmenne interesser i en slik grad at det utløser konsesjonsplikt etter § 8 i vannressursloven. NVEs vedtak er fattet med hjemmel i vannressursloven § 18. NVE kan i medhold av eksisterende konsesjonsvilkår følge opp planlegging, bygging og drift av anlegget.

Vi viser til brev av 05.07.2013 fra Opplandskraft DA med planer om rehabilitering og oppgradering av turbiner i Harpefossen kraftverk. NVE skal på bakgrunn av planene vurdere om tiltaket medfører skade og ulempe av slik betydning for allmenne interesser at det oppstår konsesjonsplikt, jf. vannressursloven § 18.

Orientering om tiltaket

Tillatelse til bygging av Harpefossen kraftverk ble gitt ved kgl.res. 05.09.1963. Kraftverket ble satt i drift i 1965 og har i dag en midlere årsproduksjon på 460 GWh. Opplandskraft DA viser til at det nå er behov for rehabilitering av installasjonene i kraftverket. Planene går ut på å skifte noen av hovedkomponentene i turbinene for å øke virkningsgraden, samt å øke maksimal slukeevne fra 344 m³/s til 370 m³/s. Dette vil gi en økning i midlere årsproduksjon på om lag 25 GWh. Alle nye tekniske inngrep vil skje inne i kraftstasjonen og det vil ikke bli nye inngrep i dagen. Økt slukeevne vil imidlertid medføre at antall dager med overløp over dammen vil bli noe færre enn i dag.

Høring

Planene er sendt på en begrenset høring til kommunen, fylkeskommunen og fylkesmannen. NVE har mottatt følgende uttalelser:

Sør-Fron kommune uttaler følgende i e-post av 09.12.2013:

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord

Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst

Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

"Saken er ikke tatt opp til politisk behandling i kommunen. Sør-Fron kommune ved landbrukskontoret har ingen spesielle merknader til tiltaket og ser ikke at tiltaket medfører ulemper. Landbrukskontoret er positive til at eksisterende anlegg utnyttes bedre."

Oppland fylkeskommune uttaler følgende i brev av 14.11.2013:

*" **Kulturarvenhetens merknader.** Ut fra våre arkiv har vi ikke kjennskap til at det foreslåtte tiltaket kommer i konflikt med kulturminner. Vi vil imidlertid gjøre oppmerksom på at dersom det i forbindelse med tiltak i marka blir funnet automatisk fredete kulturminner som ikke er kjent, skal arbeidet straks stanses i den grad det berører kulturminnene eller deres sikringssoner på fem meter, jf lov om kulturminner § 8. Melding skal snarest sendes til kulturminnemyndighetene i Oppland fylkeskommune slik at vernemyndighetene kan gjennomføre en befaring og avklare om tiltaket kan gjennomføres og eventuelt vilkårene for dette.*

***Regionalenhetens merknader.** Den aktuelle strekningen har i dag ikke permanent vannføring, og den foreslåtte endringen vil trolig ha liten betydning for livet i elva på strekningen fra dammen og ned til utløpstunellen. Opplandskraft uttaler at det ikke vil være aktuelt med intermitterende drift, og oppgraderingen vil derfor heller ikke påvirke forholdene nedenfor tunnelutløpet.*

Tidligere ble den aktuelle strekningen trolig brukt som gyte- og oppvekstområde for storaure fra Mjøsa og Losna, men siden strekningen ikke har krav om minstevannføring har den trolig ingen funksjon som det i dag.

I arbeidet med de regionale vannforvaltningsplanene er strekningen nedenfor dammen og ned til utløp kraftverk forslått som en kandidat til sterkt modifisert vannforekomst. Det vil si at en skal utrede tiltak for å få den økologiske tilstanden opp på Godt Økologisk Potensiale. På denne strekningen er det grunn til å tro at miljøtilstanden ville bedres betraktelig om en fikk kontinuerlig vannføring. Fylkesmannen i Oppland har derfor spilt inn til NVE at konsesjonsvilkårene for Harpefossen kraftverk må omgjøres slik at det blir kontinuerlig minstevannslipp forbi kraftverket. Oppland fylkeskommune støtter dette kravet.

Opplandskraft uttaler at det ikke er anleggsmessige forhold som tilsier at innføring av minstevannslipp bør koordineres med oppgraderingen av kraftverket, og at innføring av et minstevannslipp kan vurderes uavhengig vurderingene rundt oppgraderingen av kraftverket. På bakgrunn av det og av at vi vurderer tilleggsvirkningene av den økte slukeevnen for livet i elva som marginale, finner vi ikke at den planlagte opprustingen krever konsesjon etter vannressurslovens bestemmelser.

Konklusjon

Oppland fylkeskommune mener at den planlagte oppgraderingen av Harpefossen kraftanlegg ikke krever konsesjon etter vannressurslovens bestemmelser. Av hensynet til livet i elva på den aktuelle strekningen ber vi imidlertid om at det startes en prosess med sikte på å omgjøre konsesjonsvilkårene slik at en sikrer minstevannføring på strekningen."

Fylkesmannen i Oppland uttaler i brev av 12.11.2013:

"Endringene som følge av den planlagte oppgraderingen vil føre til færre dager med overløp og vannføring i elva forbi kraftverket. I og med at denne strekningen ikke har permanent vannføring, vil dette ha marginal betydning for vannlevende organismer. Storaure fra Mjøsa og Losna går opp til Harpefoss på gytevandring. Det synes sannsynlig at den utbygde strekningen

kan ha hatt betydning som gyte- og oppvekstområde for storaure før etablering av kraftverket. I dag har strekningen ingen slik verdi da den er uten vannføring i storparten av året.

Opplandskraft uttaler i sin orientering til NVE at det ikke er aktuelt med intermitterende drift av Harpefossen kraftverk. Under denne forutsetningen vil oppgraderingen ikke påvirke forholdene i vassdraget nedenfor tunneluløpet.

I forbindelse med innspill til den nasjonale gjennomgangen av revisjonsbehovet ved vassdragsreguleringskonsesjoner har Fylkesmannen i brev av 18.09.12 foreslått at konsesjonsvilkårene for Harpefossen kraftverk omgjøres slik at det blir kontinuerlig minstevannslipp forbi kraftverket. NVE har i forbindelse med planene om oppgradering av kraftverket bedt Opplandskraft om å kommentere fordeler og ulemper med et slikt minstevannslipp. Opplandskraft uttaler at de er usikre på om det finnes partier med egnet gytesubstrat på strekningen pga. utvasking av grus, slik at et minstevannslipp vil kunne gi gytemuligheter for aure. De mener dette må undersøkes før det vurderes å innføre minstevannslipp. De uttaler videre at et minstevannslipp vil ha liten landskapsmessig verdi pga. begrenset innsyn. Vi er i stor grad enig i at det er fornuftig med en slik undersøkelse/utredning. Inntaksdammen til kraftverket hindrer tilførsel av grus til strekningen nedenfor kraftverket. Vi har tidligere befart strekningen og er enig i at strekningen i dag har mangel på egnet substrat for gyting. Det er imidlertid naturlig at dette utbedres ved jevnlig tilførsel av grus, dersom det åpnes for minstevannslipp. Det er derfor ikke tilstrekkelig å undersøke om dagens substrat vil gi gytemuligheter med kontinuerlig vannslipp, men også ta i betraktning at tilførsel av grus på strekningen vil kunne bedre mulighetene for gyting. Fylkesmannen deltar gjerne i drøftinger omkring en slik utredning.

Opplandskraft uttaler at det ikke er anleggsmessige forhold som tilsier at innføring av minstevannslipp bør koordineres med oppgraderingen av kraftverket, og at innføring av et minstevannslipp kan vurderes uavhengig av oppgraderingen av kraftverket. På bakgrunn av dette og av at vi vurderer virkningene av den økte slukeevnen for livet i elva som marginale, finner ikke Fylkesmannen det er nødvendig å kreve konsesjon etter vannressurslovens bestemmelser. Det er imidlertid vår klare oppfatning at miljøskadene ved at den utbygde strekningen er uten vannføring i store deler av året er urimelig stor. Vi ber derfor om at det startes en prosess med sikte på å omgjøre konsesjonsvilkårene. Prøveslipping av vann for å besiktige strekningen på ulike vannføringer vil være en god metode for å vurdere nærmere hvor stor minstevannføringen bør være for å kunne forvente at strekningen igjen får biologisk funksjon. I tillegg bør dagens standardvilkår for naturforvaltning innføres, slik at det gir hjemmel til bla pålegg om biotoptiltak som grusutlegging.

Dersom det i anleggsperioden skal utføres arbeid som kan medføre fare for forurensing må dette også meldes til Fylkesmannen for vurdering. Vi kan ikke se andre forhold ved opprustingsplanene som utløser behov for behandling etter forurensingsloven.

Vi ser ikke at planene medfører andre ulemper for allmenne interesser

Konklusjon

Fylkesmannen ser positivt på planene om oppgradering av Harpefossen kraftverk. Det øker utnyttelsen av allerede eksisterende reguleringsinngrep, og gir en kraftgevinst uten nevneverdige nye miljøulemper. Under forutsetning av at kraftverket kjøres jevnt, uten intermitterende drift, er det vårt syn at oppgraderingen ikke utløser konsesjonsplikt etter

vannressursloven. Det må framgå tydelig at ev. innføring av intermitterende drift vil utløse konsesjonsplikt.

Fylkesmannen mener videre at eksisterende manøvreringsreglement for Harpefossen kraftverk medfører urimelig store miljøulemper, og ber NVE iverksette arbeid med å omgjøre konsesjonsvilkårene slik at kontinuerlig minstevannføring blir innført.”

Opplandskraft DA har i brev av 26.02.2014 kommet med følgende merknader til høringsuttalelsene:

”Opplandskraft DA er tilfreds med at ingen av de som har avgitt høringsuttalelse mener oppgradering av Harpefossen kraftverk utløser konsesjonsplikt etter vannressursloven. Høringspartene har heller ingen merknader til at oppgradering av kraftverket kan skje parallelt med biologiske undersøkelser.

Fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune mener at konsesjonsvilkårene bør omgjøres slik at kontinuerlig minstevannføring innføres. Opplandskraft DA sin oppfatning er at dette må behandles som en egen sak, uavhengig av oppgradering-/rehabiliteringsprosjektet. Opplandskraft DA vil sette i gang undersøkelser for å belyse dette spørsmålet nærmere.

(...)

Utbygger er tilfreds med at Fylkesmannen mener oppgradering av kraftverket kan skje uten at det utløser konsesjonsplikt etter vannressursloven. Inntaksbassenget til dette kraftverket er av beskjedent størrelse, og det er ikke aktuelt å innføre intermitterende drift av kraftverket.

Fylkesmannen mener videre at konsesjonsvilkårene bør omgjøres slik at kontinuerlig minstevannføring blir innført. Etter utbyggers oppfatning må dette behandles som en egen sak, uavhengig av oppgradering-/rehabiliteringsprosjektet. Det første som bør skje i den sammenheng, er å undersøke nærmere den regulerte strekningens potensiale som gyteområde for storørret. Opplandskraft DA vil følge opp innspillet, som vi gjorde rede for i brev til NVE av 5.7.2013. Undersøkelser vil skje i samråd med Fylkesmannen, og fortrinnsvis i regi av prosjektet «Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag» (et samarbeidsprosjekt mellom regulerter og fylkesmann som har pågått siden 1989). Når resultatene fra undersøkelsene foreligger, vil man ha et bedre grunnlag for å vurdere hvilke tiltak som eventuelt bør iverksettes, og om det er behov for å sette i gang en prosess med omgjøring av konsesjonsvilkårene. Eventuelle tiltak må også vurderes nærmere i forbindelse med tiltaksplaner etter vanddirektivet. Eksisterende konsesjonsvilkår har også hjemmel for å pålegge biologiske undersøkelser.”

NVEs vurdering

NVE mener at et eventuelt krav om konsesjonsbehandling må ta utgangspunkt i om det vil oppstå skader og ulemper av allmenne interesser som går utover dagens situasjon. Det er i dag ikke pålegg om minstevannføring på den 1,5 km lange elvestrekningen mellom dammen og kraftverksutløpet. Denne strekningen er således tørrlag store deler av året i dag, med unntak av perioder med flomoverløp. Den planlagte oppgraderingen, med økningen av slukeevnen i kraftverket, vil medføre at antall dager med overløp over dammen og vannføring i elva vil gå noe ned. I følge Opplandskraft er det i dag et betydelig overløp fra medio mai til begynnelsen av august. Som følge av tiltaket vil perioden med vannslipping forbi dammen bli 6-7 dager kortere i mai og 10-12 dager kortere i juli/august. Det vil likevel være en betydelig mengde vann som slippes forbi i juli og opptil 250-300 m³/s vil i følge tiltakshaver fortsatt være normalt. NVE mener at endringene i vassdraget som følge av planlagte tiltak vil bli små i forhold til dagens situasjon, og det vil i hovedsak være i flomperioder at den lille økningen i slukeevne kan

benyttes. Høringspartene er også positive til planene og viser til at oppgraderingen vil gi økt utnyttelse av et eksisterende reguleringsinngrep uten vesentlige nye miljøulemper.

Både fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune ønsker en gjennomgang av dagens konsesjonsvilkår for å sikre en kontinuerlig minstevannføring på utbyggingsstrekningen. Hovedargumentet for en minstevannføring er å gjenopprette gyte- og oppvekstområder for storørret som går opp til Harpefossen på gytevandring. Opplandskraft mener dette må behandles som en egen sak, uavhengig av oppgradering-/rehabiliteringsprosjektet og opplyser om at de vil sette i gang undersøkelser for å belyse spørsmålet nærmere. NVE ser det som positivt at Opplandskraft på eget initiativ setter i gang med undersøkelser. Når NVE skal vurdere om et tiltak er konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8 gjelder dette i utgangspunktet nye virkninger sett i forhold til dagens situasjon. Ønsket om minstevannføring på utbyggingsstrekningen gjelder dagens situasjon ved Harpefossen kraftverk. Vi mener derfor at oppgraderingen av Harpefoss kraftverk kan planlegges og gjennomføres parallelt med eventuelle undersøkelser av gyteforholdene for storørret.

Tillatelse til bygging av Harpefossen kraftverk ble gitt ved kgl. res. av 05.09.1963. I det opprinnelige manøvreringsreglementet var det krav om slipp av vann til fisketrappa til fiskens gang i Harpefossen i perioden juni-september. Som følge av lite registrert fisk i fisketrappa ble manøvreringsreglementet endret i 2002 og kravet om vannslipp ble tatt ut. Det er imidlertid tatt inn en bestemmelse i gjeldende reglement som sier at ” Dersom manøvreringen fører til vesentlige ulemper for fiskevandring kan spørsmålet om slipp av vann til fisketrappa og fiskens gang i Harpefossen tas opp av Direktoratet for naturforvaltning”. NVE vil også vise til at gjeldende vilkår post 5 gir myndighetene hjemmel til å pålegge tiltak og biologiske undersøkelser dersom dette skulle være nødvendig.

Basert på de fremlagte opplysningene om tiltaket og dets virkninger, anser NVE at kravene i naturmangfoldlovens §8-12 om prinsipper for offentlig beslutningstaking er oppfylt.

Forskrift om rammer for vannforvaltning (vannforskriften) § 12 omhandler nye inngrep i en vannforekomst. Ettersom tiltaket kan gjennomføres innenfor rammen av den eksisterende konsesjonen og ikke utgjør et nytt inngrep i vannforekomsten som påvirker miljøtilstanden i nevneverdig grad, vil tiltaket ikke bli omfattet av vannforskriftens § 12.

NVE mener at oppgradering av Harpefossen kraftverk etter de forelagte planene ikke vil gi nye negative virkninger for allmenne interesser. Opprusting av denne typen er også i tråd med målsettingen om økt produksjon av fornybar energi basert på allerede utbygde vassdrag. Den planlagte utbyggingen vil gi en økning på om lag 25 GWh i midlere årsproduksjon.

NVEs vedtak

Med hjemmel i vannressursloven § 18 og delegering til NVE fra Olje- og energidepartementet av 19. desember 2000, vedtar NVE at de fremlagte planene om oppgradering av Harpefossen kraftverk ikke berører allmenne interesser i en slik grad at det utløser konsesjonsplikt etter § 8 i vannressursloven.

Vedtaket forutsetter at tiltaket gjennomføres i samsvar med fremlagte planer og under forutsetning av at kraftverket kjøres jevnt, uten intermitterende drift. Dersom planene endres, må tiltaket vurderes på nytt. Iverksetting av konsesjonspliktig tiltak uten nødvendig konsesjon er straffbart etter vannressursloven § 63.

Vi gjør oppmerksom på at selv om tiltaket ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, gjelder aktsomhetsregelen i vannressursloven § 5 og vannressursloven § 41 om nedlegging av vassdragsanlegg.

Vedtaket er fattet under forutsetning av at tiltaket settes i gang senest innen fem år fra vedtakets dato, jf. vannressursloven § 19. Det kan søkes om utsettelse én gang.

Videre oppfølging

NVE kan i medhold av vilkårene i eksisterende konsesjon følge opp planlegging, bygging og drift av det nye anlegget. NVE skal godkjenne detaljplanene før anleggsarbeidene settes i gang.

Eidsiva Vannkraft AS har søkt NVE om endring av eksisterende anleggskonsesjon som følge av tiltaket og vedtak etter energiloven følger i egen forsendelse.

En utbygging med hjemmel i en konsesjon etter vassdragslovgivingen er fritatt for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Videre gjør vi oppmerksom på at tiltakshaver selv må avklare forholdene til de private interessene som eventuelt blir berørt som følge av tiltaket. NVE vurderer ikke de privatrettslige forholdene.

NVE forutsetter at krav som følger av forurensningsloven og forurensningsforskriften etterleves ved oppgraderingen av Harpefossen kraftverk. Eventuelle uavklarte forhold tas opp direkte med Fylkesmannen i Oppland.

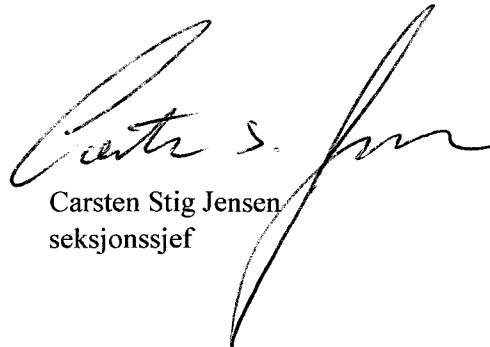
Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet av parter i saken og andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra det tidspunkt denne underretning er kommet frem, jf. fvl. kapittel VI. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Kopi: Nord-Fron kommune, Nedregate 50, 2640 VINSTRA
Fylkesmannen i Oppland, Postboks 987, 2626 LILLEHAMMER
Oppland fylkeskommune, Postboks 988, 2626 LILLEHAMMER